

Campanulids

Aquifoliales

Asterales

Escalloniales

Bruniales

Apiales

Dipsacales

Paracryphiales

Καμπανουλίδες – 7 τάξεις, 26 οικογένειες (APG IV), 4 τάξεις (Simpson, βιβλίο θεωρίας)

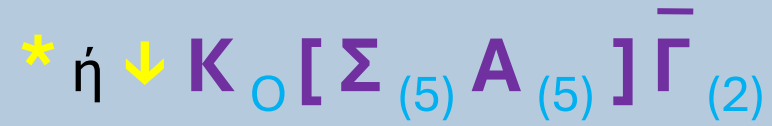
Asterales – 11 οικογένειες, 1.700 γένη,
~ 32.000 είδη!

Asteraceae – οικ. Σύνθετων

1.600 γένη, ~28-30.000 είδη

Παλιό όνομα Compositae

Asteraceae

Πόες, θάμνοι, δέντρα, αναρριχώμενα (ορισμένα με ρητινοφόρους αγωγούς ή αγωγούς γαλακτώδους οπού)

Η «Μαργαρίτα» ΔΕΝ είναι 1 άνθος, αλλά ολόκληρη ταξιανθία = Κεφάλιο (capitulum) με πολλά ανθίδια ίδιου ή διαφορετικού τύπου

Η ταξιανθία περιβάλλεται από πολλά βράκτια

$$* \text{ ή } \downarrow K_0 [\Sigma_{(5)} A_{(5)}] \bar{\Gamma}_{(2)}$$

Άνθη ερμαφρόδιτα, με βράκτια (φυλλάρια)

Στεφάνη συμπέταλη με 5 λοβούς και 2 «ανθικούς τύπους»

1) δισκοειδής ή επιδίσκια, ακτινόμορφη

2) Επιχείλια ή γλωσσοειδής, ζυγόμορφη

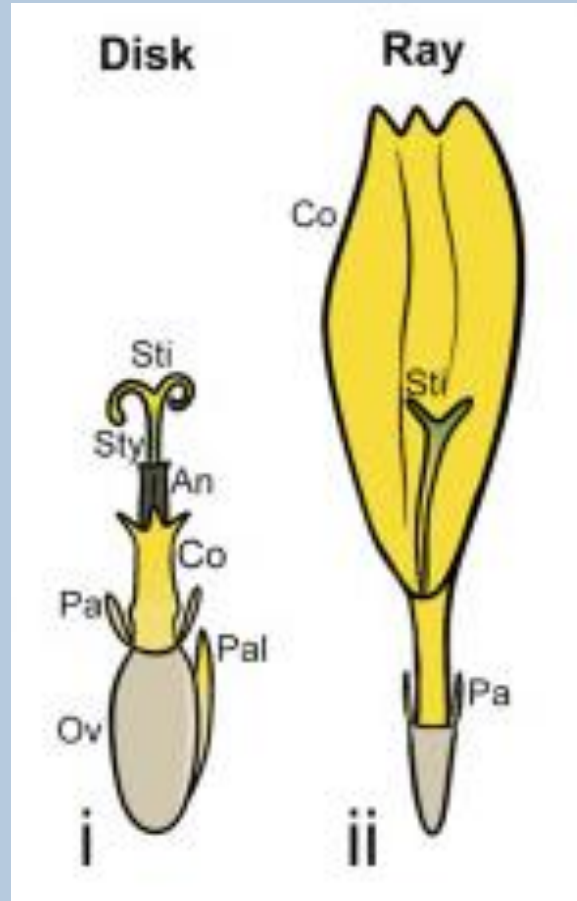
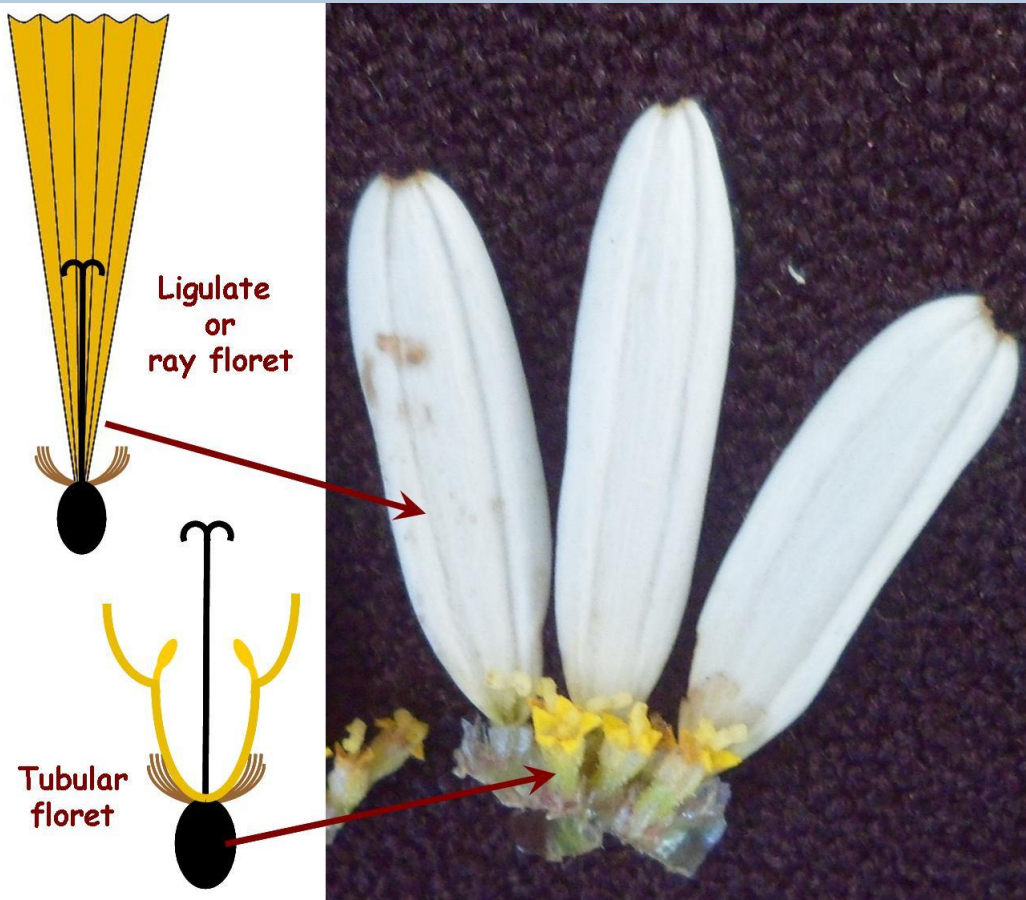

2 τύποι ανθιδίων (florets)

1) **Σωληνοειδή** (ή επιδίσκια) ανθίδια, ερμαφρόδιτα! Ακτινόμορφη συμμετρία

2) **Γλωσσοειδή** (ή επιχείλια) ανθίδια

* ή $\downarrow K_0 [\Sigma_{(5)} A_{(5)}] \bar{\Gamma}_{(2)}$

3 μορφές..

Φυτά με **MONO** γλωσσοειδή
ανθίδια..

..με **MONO** σωληνοειδή
ανθίδια..

..ή και με τους δυο τύπους
ανθιδίων..

* ή ↓ Κ Ο [Σ (5) Α (5)] Γ̄ (2)

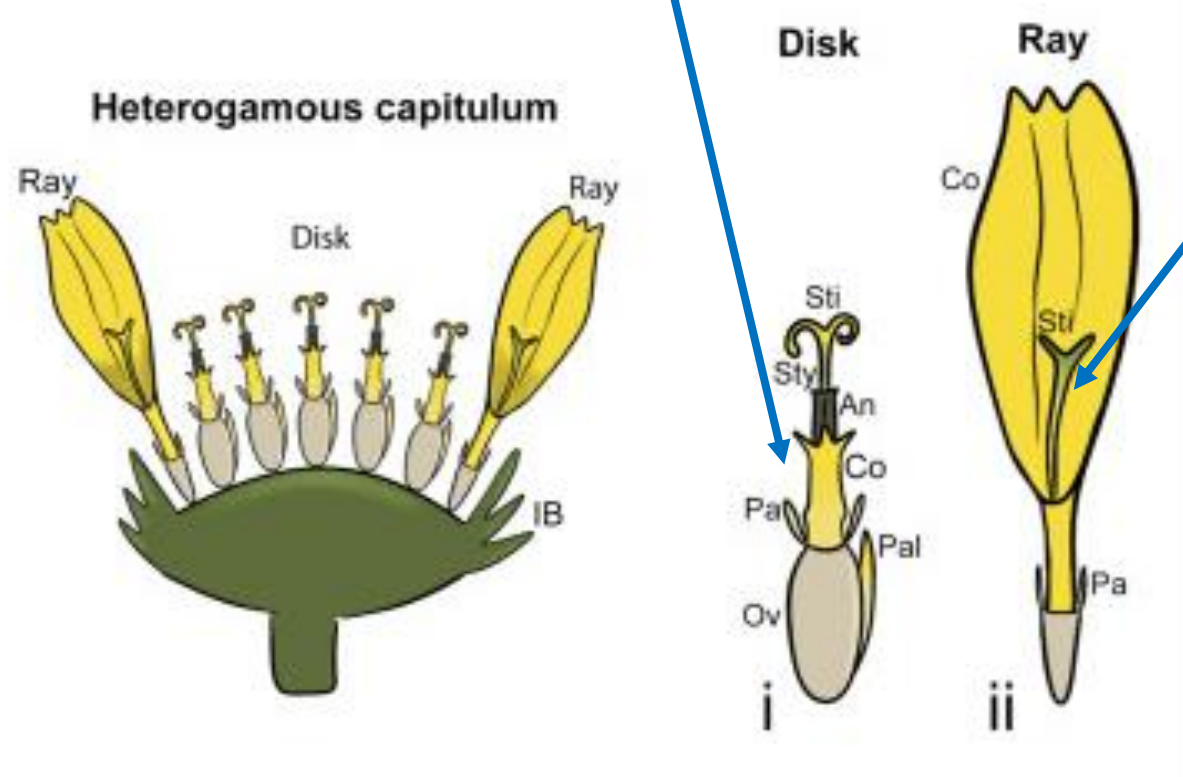
Στα ετερόγαμα κεφάλια (2 τύποι ανθιδίων)

Τα γλωσσοειδή έχουν ΜΟΝΟ ύπερο, ΌΧΙ στήμονες → προσέλκυση εντόμων

Σωληνοειδές ή επιδίσκιο ανθίδιο.

Ερμαφρόδιτο, με ανδρείο ΚΑΙ
γυναικείο

Γλωσσοειδές ή επιχείλιο
ανθίδιο με ύπερο, χωρίς
στήμονες

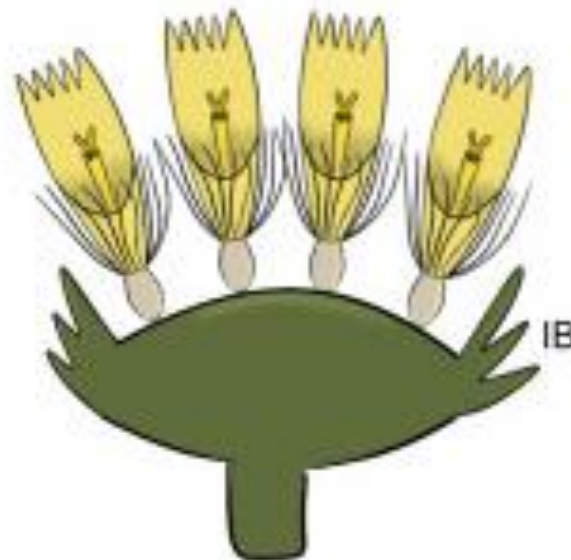

Στα Ομόγαμα κεφάλια (1 τύπος ανθιδίων – γλωσσοειδή ή σωληνοειδή)
Ερμαφρόδιτα!

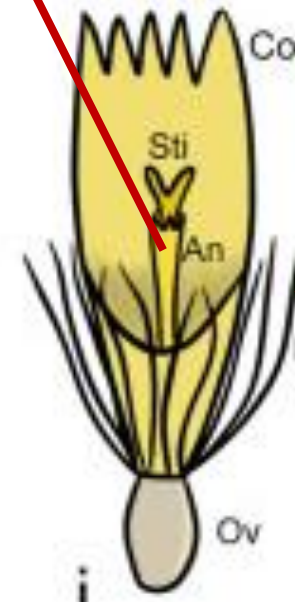
Στήμονες, 5 ενωμένοι

Homogamous capitulum

Ligulate

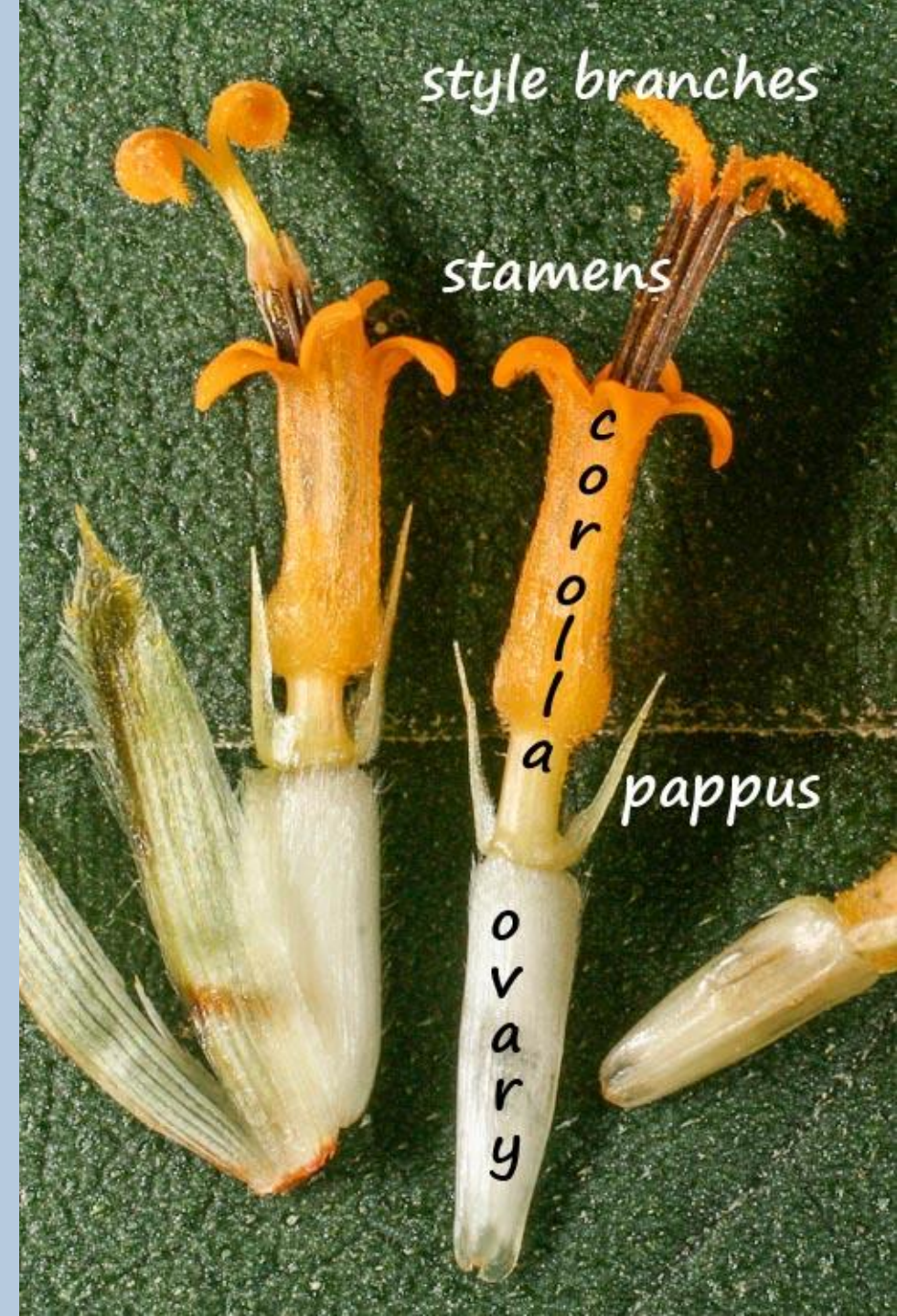
Πάππος
(τροποποιημένος
κάλυκας)

Γυναικείο σύγκαρπο, υποφυής ωοθήκη,

2 καρπόφυλλα και 1 χώρο

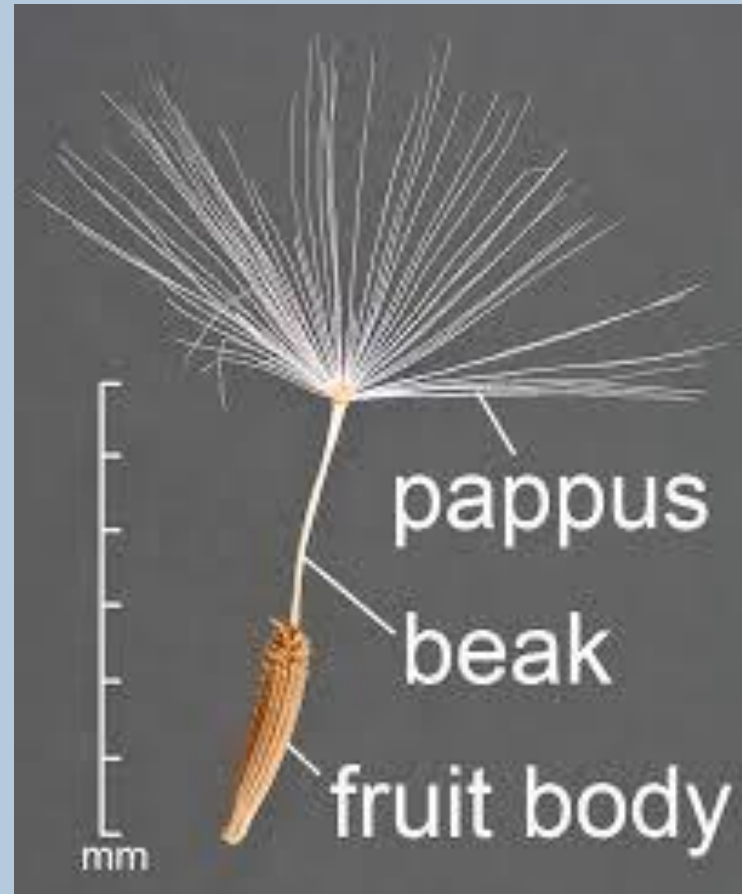
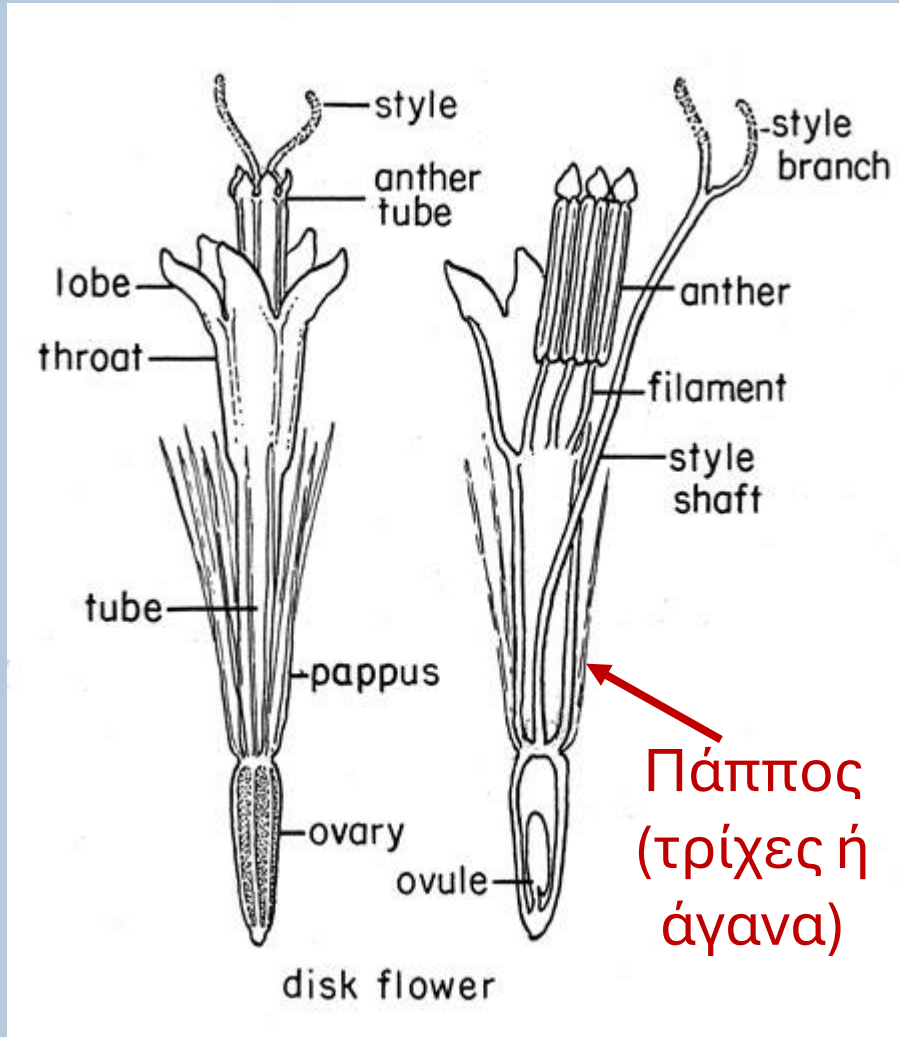
Στήμονες 5

* ή ↓ Κ₀ [Σ₍₅₎ Α₍₅₎] Γ̄₍₂₎

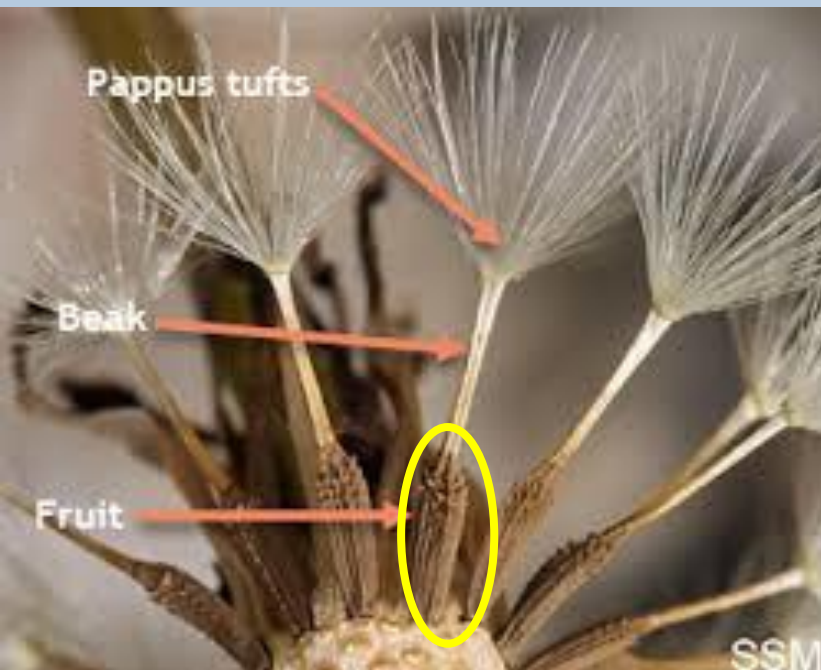

Κάλυκας → τροποποιημένος σε 2- ∞ άγανα/τρίχες = πάππος ή απών!

Καρπός αχάινιο (κυψέλα) με ράμφος ή όχι, με πάππο ή όχι

Όταν γίνει γονιμοποίηση, ο τροποποιημένος κάλυκας (πάππος) μεγαλώνει σε εξάρτημα για πτήση (εξάπλωση σπερμάτων)

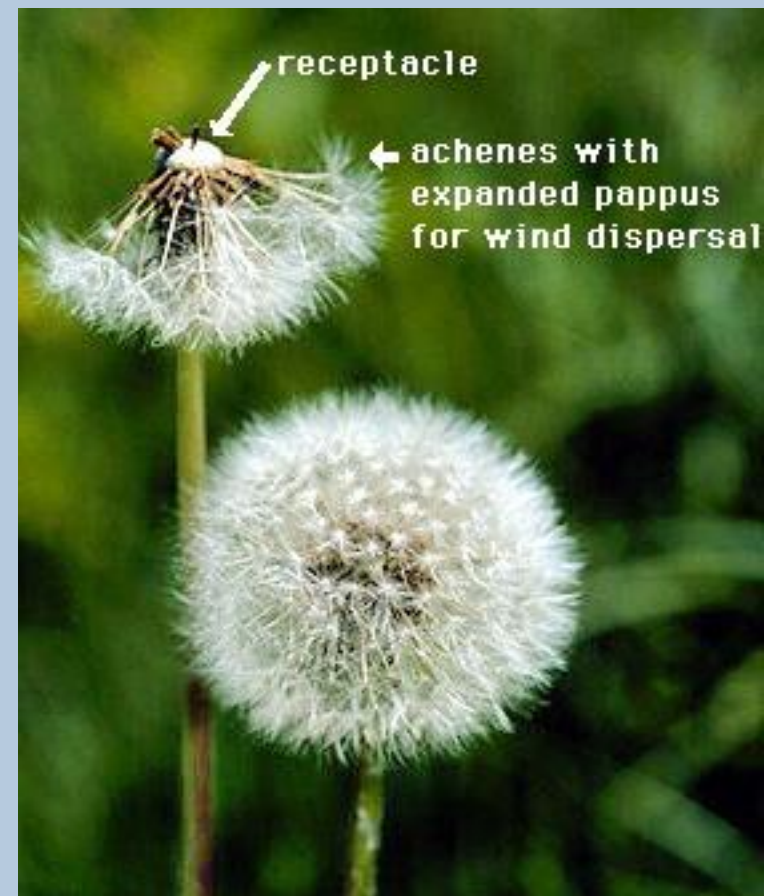
Ο πάππος ΔΕΝ είναι καρπός!! Είναι εξάρτημα για διασπορά. **Ο καρπός = αχάινιο** (μπορεί να έχει πάππο ή όχι..)

Ericameria pinifolia - Intact fruits

**Καρπός
αχάινιο**

Artemisia absinthium - Αρτεμισία

* Κ Ο [Σ (5) Α (5)] Γ̄ (2)

Senecio vulgaris - Μαρτιάκος

* Κ₀ [Σ₍₅₎ Α₍₅₎] Γ̄₍₂₎

Echinops spinosissimus – «γαϊδουράγκαθο»

* K₀ [Σ₍₅₎ A₍₅₎] Γ̄₍₂₎

..επίσης «Γαιδουράγκαθα»

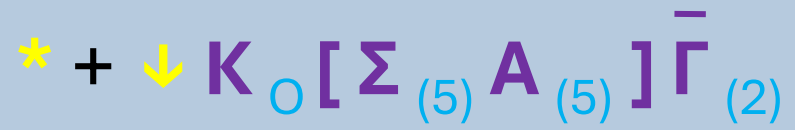
Cirsium eriophorum

Onopordum bracteatum

* K₀ [Σ₍₅₎ A₍₅₎] $\bar{\Gamma}$ ₍₂₎

Helianthus annuus - Ηλιάνθος

Matricaria chamomilla - Χαμομήλι

Cichorium intybus - ραδίκι

↓ K₀ [Σ₍₅₎ A₍₅₎] $\bar{\Gamma}$ ₍₂₎

Taraxacum spp.

ΡΑΔΙΚΙΑ

Leontodon tuberosum

Crepis commutata

Η Asteraceae είναι από τις πιο εξελιγμένες οικογένειες στον πλανήτη!!
Η επιτυχία οφείλεται σε έναν **συνδυασμό μορφολογικών καινοτομιών, γενετικής ευελιξίας και χημικής άμυνας**

Γιατί;;

1. "Ψευδής" ταξιανθία Κεφάλιο (Capitulum). Λειτουργεί ως ένα ενιαίο, μεγάλο "άνθος" → αποδοτικότητα επικονίασης (1 επικονιαστής, πολλά άνθη ταυτόχρονα), και προστασία ανθιδίων από βράκτια – μείωση φθορών

2. Ανθεκτικότητα και Διασπορά →

- **Πάππος:** βοηθά τον καρπό να ταξιδεύει τεράστιες αποστάσεις (άνεμος ή ζώα),
- **Προσαρμοστικότητα:** τεράστια πλαστικότητα, από μικρά ετήσια ποώδη έως δέντρα, επιτρέποντάς να αποικίζουν τα πάντα, από ερήμους έως τροπικές περιοχές

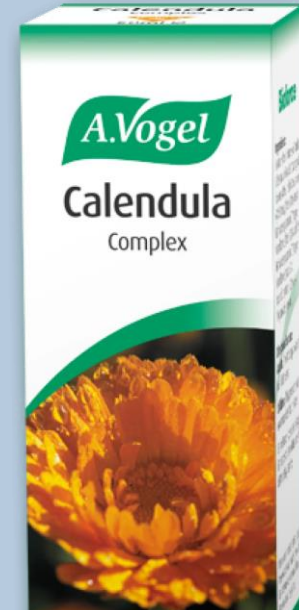
3. Γενετική και Χημική "Πανοπλία"

- **Γονιδιωματικός Διπλασιασμός:** Αρχαία γεγονότα **πολυπλοειδίας** (διπλασιασμού του γονιδιώματος) παρείχαν το "γενετικό υλικό" για την εξέλιξη νέων χαρακτηριστικών
- **Δευτερογενείς μεταβολίτες:** τεράστια γκάμα χημικών ενώσεων που λειτουργούν ως ισχυρή άμυνα ενάντια σε έντομα και φυτοφάγα ζώα.

4. Προηγμένες Αναπαραγωγικές Στρατηγικές

- **Δευτερογενής Παρουσίαση Γύρης:** Χρησιμοποιούν έναν μηχανισμό "εμβόλου" για να ωθούν τη γύρη προς τα έξω, εξασφαλίζοντας ότι θα κολλήσει στον επικονιαστή.
- **Αποφυγή αυτογονιμοποίησης:** Μηχανισμοί όπως η πρωτανδρία (ωρίμανση γύρης πριν από το στίγμα) βοηθάει τη σταυρογονιμοποίηση, ενισχύοντας τη γενετική υγεία

Τεράστια οικονομική σημασία → εδώδιμα είδη, φαρμακευτικά, ΠΟΛΛΑ καλλωπιστικά, ορισμένα έχουν τοπική ή βιομηχανική χρήση

Campanulaceae – Καμπανούλες

Ερμαφρόδιτες πόες (σπάνια δέντρα, θάμνοι)

Φύλλα απλά, σπειροειδή διάταξη

Άνθη ακτινόμορφα, διγενή

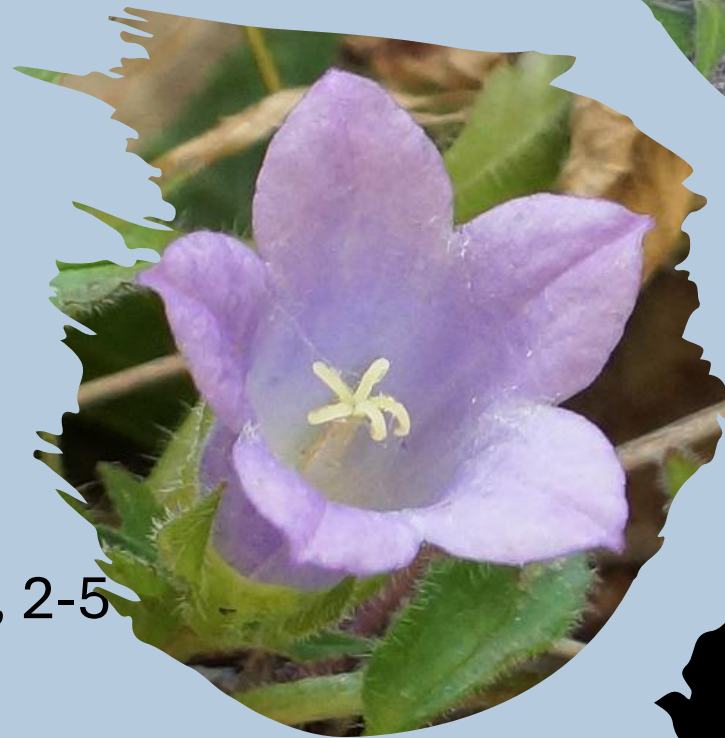
Κάλυκας 5 ενωμένα σέπαλα

Στεφάνη 5 ενωμένα πέταλα

Στήμονες 5 ελεύθεροι ή ενωμένοι

Γυναικείο σύγκαρπο, υποφυής ωοθήκη, 2-5
καρπόφυλλα, 1-10 χώροι

Καρπός ράγα ή κάψα

Lobelia deckenii – Κιλιμαντζάρο, Αφρική

Canarina canariensis

* ή ↓ **K** (5) **Σ** (5) [(3-10)] **A** (5) **Γ** (2-5)

Lobelia eriantha

Στην Ελλάδα = 9 γένη.

Το ένα = ενδημικό Κρήτης (*Petromarula*)

Asyneuma spp.

* ή ↓ **K** ₍₅₎ **Σ** ₍₅₎ [(3-10)] **A** ₍₅₎ **Γ** ₍₂₋₅₎

Legousia spp.

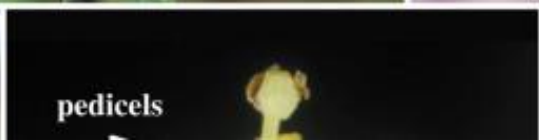
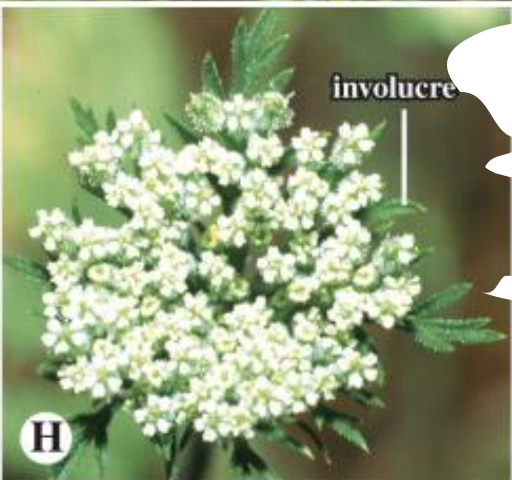
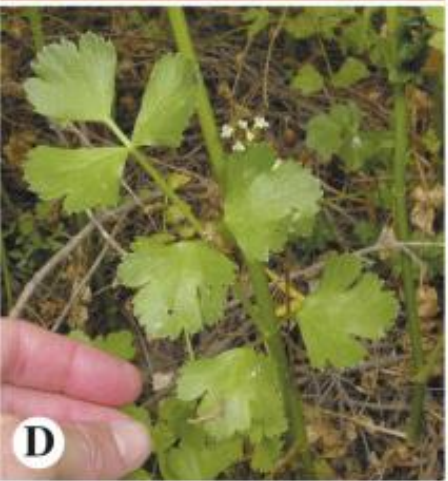
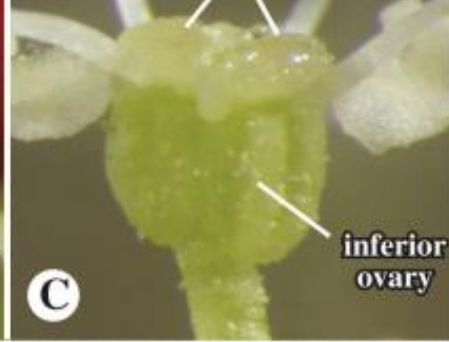
Edraianthus graminifolius

Petromarula pinnata

Ενδημικό Κρήτης, μονοτυπικό (= το γένος *Petromarula* περιλαμβάνει μόνο 1 είδος)

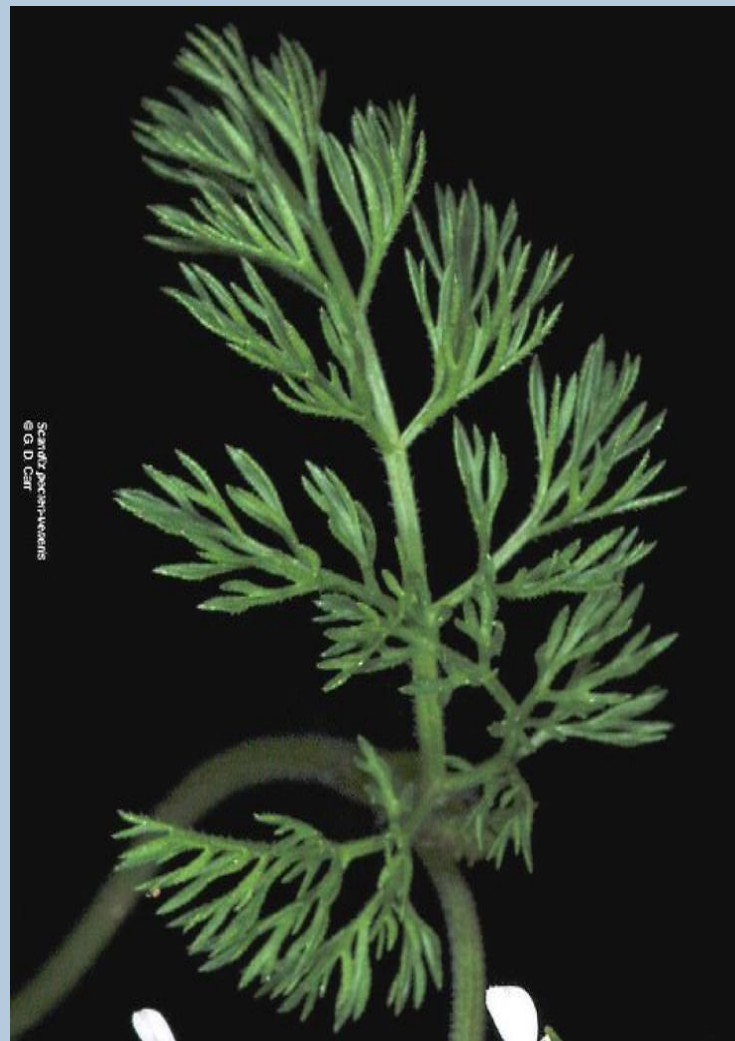

Apiaceae – Οικογένεια
Σκιαδανθών
Παλιό όνομα = Umbelliferae

Μονοετείς ή πολυετείς πόες, σπάνια θάμνοι και δέντρα
Διογκωμένα γόνατα και κοίλα μεσογονάτια διαστήματα

Φύλλα κατ' εναλλαγή, περίβλαστα,
συνήθως χωρίς παράφυλλα, με έλασμα πολυσχιδές, ή
τριμερή ή πτεροειδή

Κάλυκας 5, αφανής σχεδόν

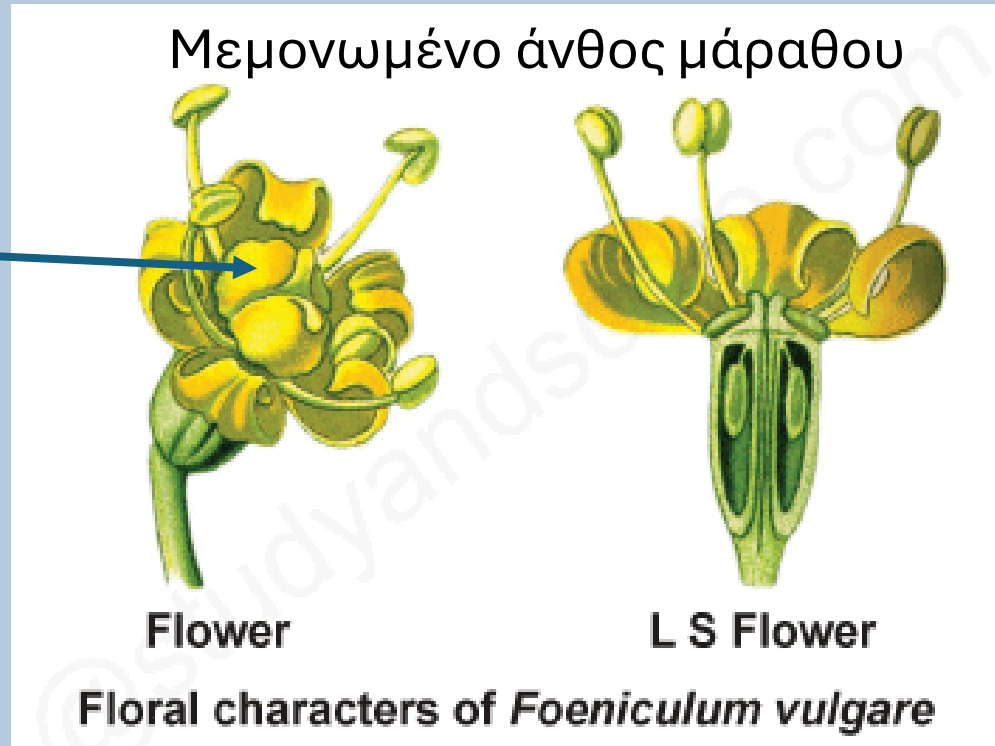
$$* K_5 \Sigma_5 A_5 \bar{\Gamma} (2)$$

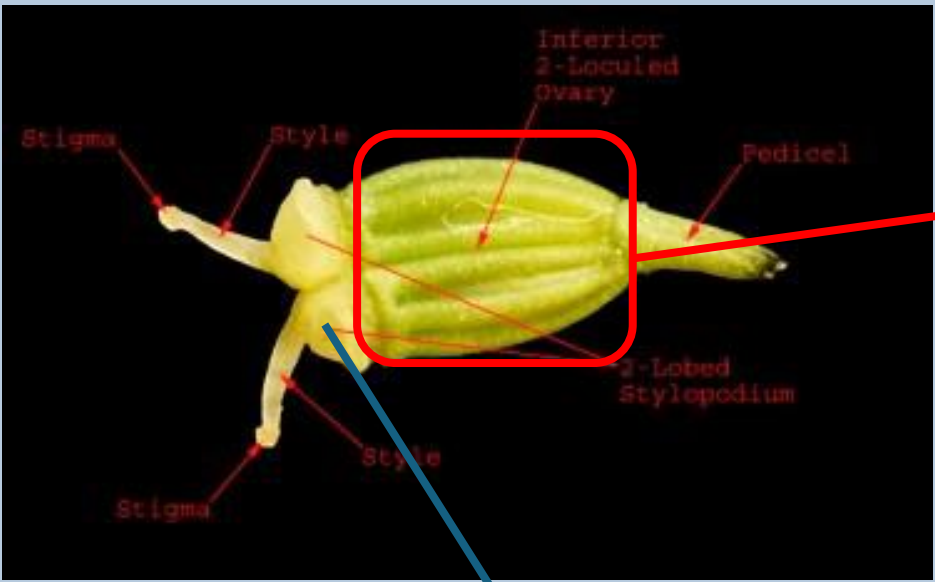
Στεφάνη 5 ελεύθερα πέταλα

Ανδρείο με 5 ελεύθερους στήμονες

Γυναικείο σύγκαρπο, υποφυής ωοθήκη με **στυλοπόδιο**, 2 καρπόφυλλα και χώρους

Στυλοπόδιο:
διογκωμένη βάση
στύλου

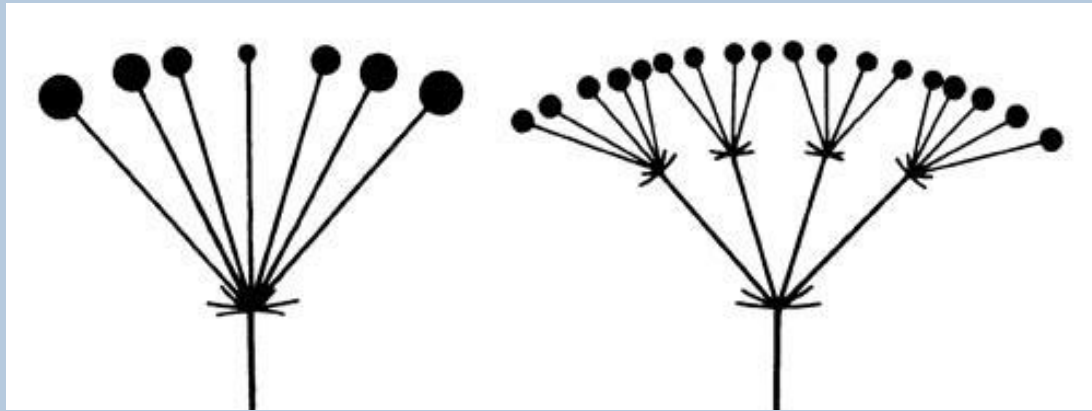
Υποφυής ωοθήκη

ΔΕΝ είναι η ωοθήκη, είναι το στυλοπόδιο

$$* K_5 \Sigma_5 A_5 \bar{\Gamma} (2)$$

Ταξιανθία **Σκιάδιο** και **σύνθετο Σκιάδιο**

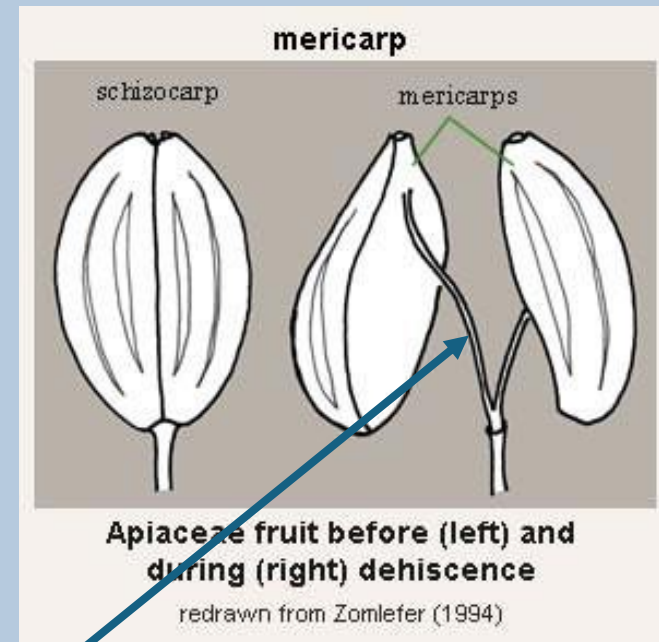
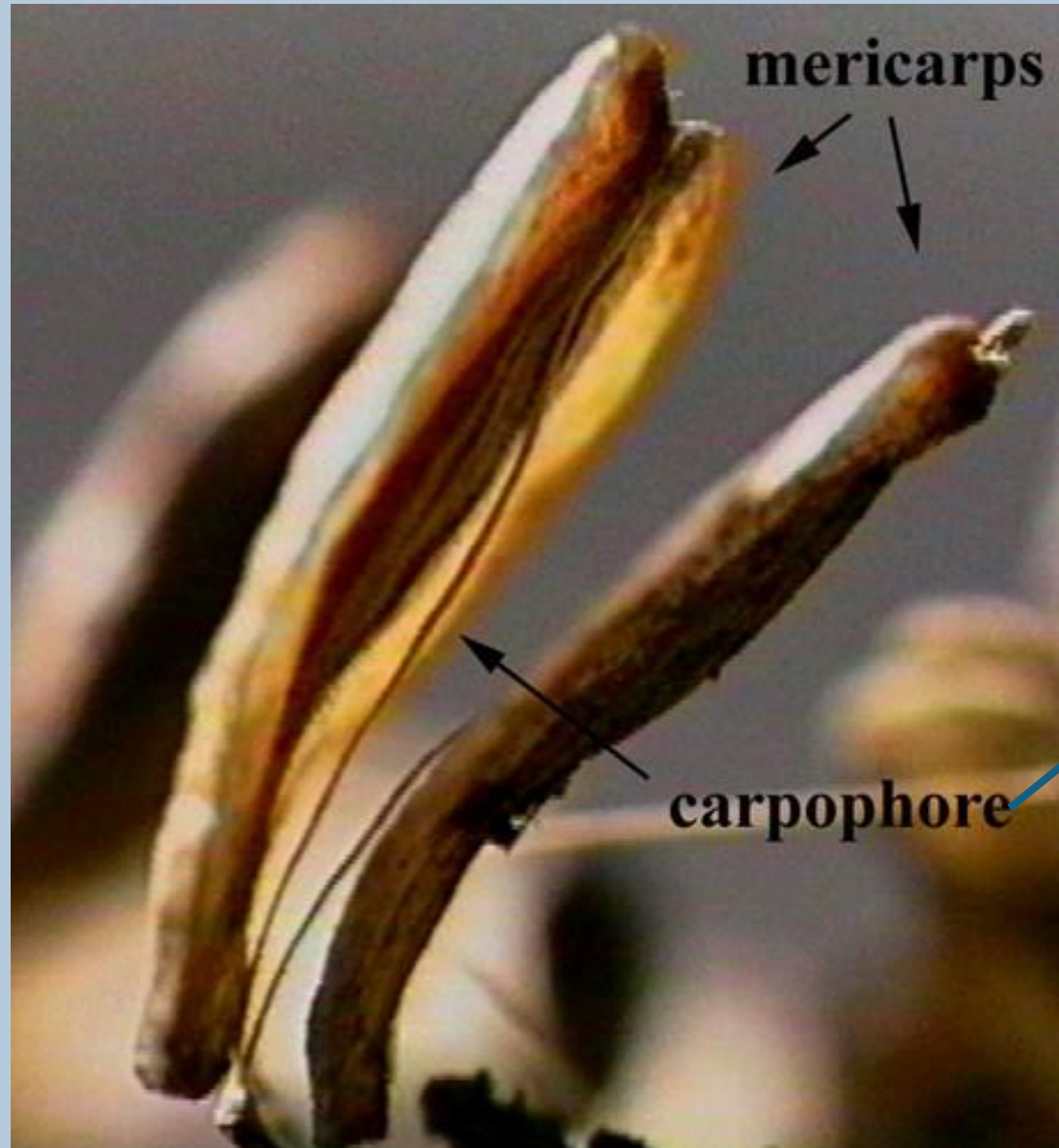
Απλό Σκιάδιο

Σύνθετο

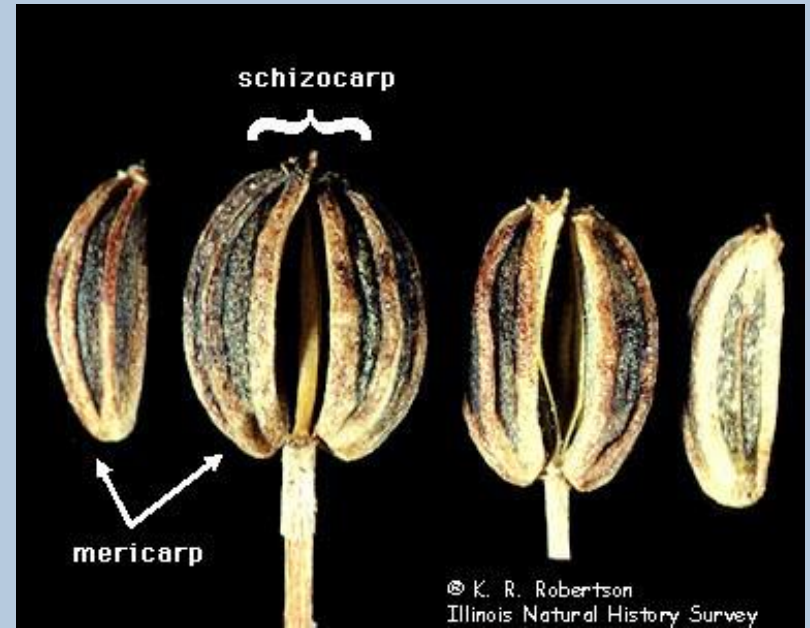

Καρπός ξηρό σχιζοκάρπιο που αποτελείται από **μερικάρπια**. Οι καρποί αυτοί συγκρατούνται για ένα διάστημα από το **καρποφόριο**

* $K_5 \Sigma_5 A_5 \bar{\Gamma}$ (2)

Anethum graveolens -
Άνιθος

* $K_5 \Sigma_5 A_5 \bar{\Gamma}$ (2)

Arium graveolens –
Σέλινο (σελινόριζα)

* Κ₅ Σ₅ Α₅ Γ̄₅ (2)

Carum carvi - Κύμινο

* $K_5 \Sigma_5 A_5 \bar{\Gamma}$ (2)

Ferula communis - Άρθηκας, Νάρθηκας

Τεράστια οικονομική σημασία. Πολλά εδώδιμα, αρτυματικά – αρωματικά - φαρμακευτικά φυτά

Daucus carota (καρότο)

Foeniculum vulgare (Μάραθο)

Petroselinum crispum (Μαϊντανός)

Pimpinella anisum (γλυκάνισος)

Smyrniium olusatrum (άγριο σέλινο)

Coriandrum sativum (Κόλιανδρος)

Crithmum maritimum (Κρίταμο)